

לעילוי נשמת
רבן של ישראל מרן ראש הישיבה
רבינו ירחמיאל גרשון
ב"ר צבי יהודה צוק"ל

תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי צוק"ל

אבעלי אסופות

"דור דור ודורשי"

וכשהן מעמיקים בהלכה הם בשעה זו כמלאכים ורוח ממרום שורה עליהן ועל פיהן נקבעו הלכות באישות החמורה ובשבת ובשאר הלכות החמורות (קוב"א ח"א סי' ל"א).
הראה הקב"ה לאדה"ר גדולי הדורות כשהן משחקין כשהראו לרבנו זצ"ל, תמונה של מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל מחייך ושמח, אמר, כך הראה הקב"ה למרע"ה את החכמי דור דור ודורשינו. והביא לשון חז"ל באבות דרבי נתן (פרק ל"א) מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא כל הדורות שעתידין לצאת ממנו כאלו הם עומדין ומשחקין לפניו. ואמר רבנו זצ"ל, שהראה לו שהם שמחים, שאם לא כן לא היה יכול לעמוד בעגמת הנפש לראותם בצער הדורות, (מנחת תודה עמוד ר"ג).

גדולי ישראל בכל מצב יהיו בשמחה לפני ה' סיפרו בני ביתו של רבנו זצ"ל, סיפור מעניין שאירע עמו בער"ח תמוז תשע"ג, רבינו זצ"ל חלף ליד המקרר בביתו, וראה כי תלויות שם תמונות של גדולי ישראל רבים, וביניהם תמונות חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ומרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל, כשהם מחייכים חיוך רחב, ואמר לנכד שליוה אותו הנה הנה כך לאדם הראשון אותם כך כאשר הם מחייכים, והמשיך רבינו זצ"ל להסביר כוונתו הרי הראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשי דור דור ומנהיגיו וחסידיו ואמרו באדר"נ (פ"ל"א) שהקדוש ברוך הוא כל הדורות שעתידין לצאת ממנו כאלו הם עומדין ומשחקין לפניו ויש אומרים לא הראהו אלא צדיקים בלבד, ומדוע הראה אותם מחייכים, כי אדם הראשון ראה את כל התלאות שיהיו לדורותיו לכן הקב"ה רצה לומר לו כי אעפ"כ הם יחייכו על אף הכל גדולי ישראל יישארו עליזים ושמחים לפני ד'. (ס' כאיל תערג גדולי הדורות עמוד תקכ"ז בהערה).

חכמי הדור יראי שמים להם זכות ההכרעה וכתב רבנו זצ"ל בביאורו על ספר רזיאל המלאך, וז"ל, שהכל מתנהג ע"פ התורה, שהקב"ה מנהיג את העולם הזה ע"פ התורה, והתורה נפסקת ע"פ חכמי הדור יראי שמים, והתורה נתנה להם זכות ההכרעה, וע"פ דבריהם נוהג כל העולם, וכל מעשה בראשית משועבד לזה, (ביאור תשועת אדם עמוד כ' ד"ה ויבין).

וכשנסתלק מרן הגר"ח מברסק זצ"ל אמר אז מרן הח"ח זיע"א בכל דור ודור יש לנו שאלות כאלו אשר בזמן שעדיין היה נביא בישראל היו הולכים לשאול אצל הנביא ומאז שפסקה הנבואה בישראל הקים לנו הקב"ה בכל דור ודור גדולים כאלו שבכוחם לענות לנו כאשר היו עונים הנביאים ועצתם כאשר ישאל איש בדבר האלוקים נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה כותב הרמב"ן ב"ב (י"ב ב') לא ניטלה אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם (מעשה איש ח"א עמוד ר"ט).

דור דור ודורשי

במסכת סנהדרין (ל"ח ב') ובמסכת ע"ז (ה' א') זה ספר תולדת אדם מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא דור דור ודורשינו, דור דור וחכמינו. ואמרו במסכת יומא (ל"ח ב') ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטים, עמד ושתלן בכל דור ודור, שנאמר כי לה' מצקי ארץ וישת עליהם תבל, ובמסכת סנהדרין (ח' א') אמר לו הקדוש ברוך הוא למרע"ה טול מקל, והך על קדקדם, דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור. ואיתא באבות דרבי נתן (פרק ל"א סי' ג') שהראהו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודורשינו. דור דור ופרנסיו. דור דור ומנהיגיו. דור דור ונביאינו. דור דור וגבוריו. דור דור ופושעיו. דור דור וחסידיו. בדור פלוני עתיד להיות מלך פלוני. בדור פלוני עתיד להיות חכם פלוני.

ונשאל רבינו זצ"ל, דמה שהראהו דור דור וצדיקו מובן, אבל לשם מה הראהו הפושעים שבכל הדורות, והשיב, שהראה איך הצדיקים עמדו בפניהם, שיעריך גדלות הצדיקים שבכל דור, באלו נסיונות עמדו, ואת זה הראה לו, ע"י שהראה לו הרשעים שבאותו הדור. וכן בשם החזון איש זצ"ל מובא שביאר שלפי פושעי כל דור הראה איך יעמדו מולם גדולי הדור. (דעת נוטה פ' בראשית אות ת).

עוד אמר רבינו זצ"ל, במדרש רבה במדבר (פכ"ג ד') איתא הראה הקב"ה למשה דור דור ודורשינו דור דור ומנהיגיו, ואומרים, למה לו להראות את הדור, ולמה לא סגי להראות את מנהיגיו בלבד, אלא כאשר משה רבינו יראה את המנהיגים יחשכו עיניו, אבל כשיראה את הדור אזי תתישב דעתו שאם זה הדור הרי זה מנהיגיו, (דרך שיחה ח"ב עמוד ת"ד מנחת תודה עמוד ר"ג).

הקב"ה מעמיד א' שיש לו כח להנהיג את הדור בדרך ה' וכתב רבנו זצ"ל, וז"ל: **בכל דור שאין מלך ונשיא הקב"ה מעמיד אחד מגדולי הדור וירא שמים שכל הדור מכבדים אותו ומתייראים מפני דבריו מתוך שדבריו מקובלים על רוב העם וע"י זה יש לו כח להנהיג את כל הדור בדרך ה' ע"ש.** (טעמא דקרא על ספר שופטים פ"ב ח' ד"ה וישפוט אחריו אבצ).

בכל דור יש גדול א' שמנהיג את כל הדור וז"ל רבנו זצ"ל בביאור על ספר הבהיר, יש לו להקב"ה צדיק אחד בעולם וחביב לו מפני שמקיים כל העולם כולו והוא יסודו והוא מכלכלו ומצמיחו ומגדלו ומשמחו אהוב וחביב למעלה, נורא ואדיר למטה, מתוקן ומקובל למעלה מתוקן ומקובל למטה והוא יסוד הנפשות כלם, ופירש רבנו שמיני מאי הוי, יש לו להקב"ה צדיק אחד בעולם וחביב לו מפני שמקיים כל העולם כולו כו', ר"ל **בכל דור יש גדול א' שמנהיג את כל הדור והקב"ה עושהו שיהיה חביב על הכל והוא מכריע בכל הדברים ובכל סומכין עליו, והוא שקבלנו לזקני הדור עכ"ל.** (ביאור בהיר בשחקים אות קנ"ז).

וכתב מרן החזון"א השגחתו ית' הוא בכל דור ודור על היחידים ששתלן בכל דור להורות חוקיו ומשפטיו לישראל

הקב"ה שולח אדם גדול לעצור ירידת הדורות
ואמר רבנו זצ"ל ששמע מהג"ר שמואל גריינימן זצ"ל שפ"א שאל הג"ר אלחנן ווסרמן זצ"ל את מרן הח"ח זיע"א על מה שהג"ר מוולאזין זצ"ל אמר על רבנו הג"ר זיע"א שהוא 'כהרשב"א או כהרמב"ן, ואיך יתכן בדור כזה אדם כזה, וענהו הח"ח זיע"א, שאלת שאלה טובה, ואענה לך תשובה טובה, יש ירידה כל הזמן, בכל דור ודור, ולפעמים הירידה כל כך גדולה שמוכרחים לעוצרה, וה' שלח אדם גדול כמו הג"ר לעצרה (דודק שיחה ח"א עמוד ר"ט).

בן תורה מרגיש ויודע האמת מי מנהיג הדור
בתקופה שכתב רבנו זצ"ל מכתבו הידוע הנדפס, באגרות וכתבים דרך אמונה (אגרת קמ"ב), הנה הנהגת הדור מסורה כיום למרן גאון ישראל הגרא"ל שטיינמן, אשר כל מעשיו לשם שמים והנה חובה לציית לכל מוצא פיו של מרן, והזהרו בגחלתן ובזה מקיימים מצות עשה ועשית ככל אשר ירוך, מספר נכד רבנו, ששאלו לרבינו זצ"ל, שבני תורה בקשו לשאול על התחזקותם באמונת חכמים, אבל שואלים הם, איך באמת אפשר לדעת מיהו המנהיג, רבינו הביט בי קצת בהקפדה בני תורה שואלים? בן תורה מרגיש ויודע האמת מי שלא יודע ומרגיש האמת אינו בן תורה! (מנחת תורה עמוד רע"ד).

גם אחרי פטירת הרב צריך להמשיך
בשבת חול המועד (פסח תשס"ז) למד רבינו הגמ' ברכות (מ"ב ב') כי נח נפשיה דרב אזלו תלמידיו בתריה כי הדרי אמרי ניזיל וניכול לחמא אנהר דנק בתר דכרכי יתבי וקא מיבעיא להו הסבו דוקא תנן אבל ישבו לא או דילמא כיון דאמרי ניזיל וניכול ריפתא בדוכתא פלניתא כי הסבו דמי לא הוה בידיהו קם רב אדא בר אהבה אהדר קרעיה לאחוריה וקרע קרעיה אחרינא אמר נח נפשיה דרב וברכת מזונא לא גמרינן, עד דאתא ההוא סבא רמא להו מתניתין אברייתא ושני להו כיון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בודן פלן כהסבו דמי, אמר רבינו זצ"ל, מי זה ההוא סבא, כתבו תוס' (חולין ו' א' ד"ה אשכחיה) דהוא אליהו הנביא וא"כ בפשטות בא לומר להם מה ההלכה, אבל אני חושב עוד דבר שבא לומר להם שלא צריכים כ"כ להצטער שרב נפטר ואף שנפטר אפשר גם כך להסתדר וצריך להמשיך דמשמע מדבריהם שרב נח נפשיה וברכת מזונא לא גמרינן שכבר אי אפשר יהיה להסתדר וזה רצה לשלול מהם (מנחת תורה עמוד רמ"ט).

הבטחת הקב"ה שתמיד יהיה מנהיג לדור
ואמר רבינו זצ"ל 'כתוב בספר חסידים שיש הבטחה שעד ביאת המשיח תמיד יהיו גדולי ישראל ויהיה מי שינהיג את הדור' (מנחת תורה עמוד ר"ג), וכן הביא בשמו חתנו הגר"ש שטיינמן שליט"א, שהיה מביא בשם ספר חסידים שיש הבטחה מהקב"ה שדאג לכל הדורות ובכל דור עד ימות המשיח יהיה מי שינהיג את הדור, ואמר שבכל דור ראו שלעם ישראל היה חוש לדעת מי הם גדולי הדור האמיתיים והנהיגו הדור ללא שהיה בחירות ובהרבה דורות לא לפי טבעם כלל, [ומובא שכשהסתלק אביו הקה"י היו מילותיו הראשונות כלל ישראל צריך לדעת שנשאר את מי לשאול, מרן הגרא"מ שך זצ"ל ע"ש], ולא מצאו בס"ח שלפנינו, ובאמת ידוע שרבנו זצ"ל השתמש הרבה בס"ח הוצאת מקיצי נרדמים שיש שם הרבה הוספות ושינויים, ומובא שם (סי' תת"ת ש"ב) הקב"ה רואה איזה דור חייב ואיזה דור זכאי ולפי שרואה מה שעתידי להיות עושה ומקדים שנאמר קורא הדורות מראש.

כל חכם שופט את בני דורו כי הוא מכיר בהם
אמרו במסכת מגילה (י"א א') לא מאסתים בימי כשדים, שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יוונים, שהעמדתי להם שמעון הצדיק, וחשמונאי ובניו, ומתתיה כהן גדול, לכלותם בימי המן, שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי אתם, בימי פרסיים, שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות.

וכתב רבנו זצ"ל בביאורו על ספר רזיאל המלאך, וז"ל, כי אוהב כסף לא ישבע כסף, וכן אוהב חכמה לא ישבע חכמה, צא ולמד מכל הדורות מימות מרע"ה עד עתה, כי מי שמרבה חכמה מרבה דע"ת, ומה שימצא ללמוד תורה לא ישבע ממנו כל ימי חייו, וכל הנאתו היא מן התורה, וכל דרכיו ודבריו הם מעשה תורה, וכן כל החכמים היו נוהגים דוק ותשכח, וכל אבותינו לא נתגדלו אלא מתורה, והנפש לא תשבע מרוב לימוד חכמה ודעת, והקב"ה משתבח בחכמים ומושיבם בבי"ד של מעלה, וכל חכם שופט את בני דורו כמו שכתבו הקדמונים, כי הוא מכיר בהם וידע מי הוא הצדיק ומי הרשע ומי הוא הרמאי ומי אומר אמת, וגם מן השמים מסייעים לו לברר האמת כידוע מכל הדורות, ואבותינו ספרו לנו חכמת החכמים שידעו לברר כל דבר אם אמת או שקר, וגם היום זה מעשים בכל יום אצל כל חכמי ישראל, ועל הפנים הם מכירין מי שקרן ומי רמאי ומי דובר אמת כידוע, (ביאור תשועת אדם עמוד י"ט ד"ה ובידו).

ובס' מעשה איש (ח"ד עמוד ק"ז) מובא, שח הגאון רבי שמריהו גריינימן זצ"ל שאמר מרן החזו"א זצ"ל הפוסקים כאן הם הפוסקים שם בבית דין של מעלה הפוסקים שם לדור הם הבי"ד של אותו הדור, [מבנו הג"ר ברוך שליט"א], ובספר לב אליהו עה"ת (ס' בראשית ח"א עמ' קצ"ג) מובא כי הגר"ש זצ"ל אמר בהספדו על הגר"י סלנטר זצ"ל שהג"ר מוולאזין ז"ל אמר שהבי"ד של מעלה הם הצדיקים שבכל דור והם דנים את אנשי דורם כי מלאכים אי אפשר להם להבין איך אדם יכול לחטוא ואפילו צדיקים שלפני דור קודם אינם יכולים לדון את הדור שלאחריהם לכך זכות וסיים הגר"ש ז' שבדאי ר' ישראל יהיה מהבי"ד של מעלה והוא הקפיד מאוד על בין אדם לחבירו לכן יש מעתה להיזהר ביותר בעניינים שבין אדם לחבירו.

גדול הדור בתורה ואינו מנהיג כלל אם צריך לקום מפניו כמלא עיניו

נשאל רבינו זצ"ל, גדול הדור שצריכים לקום מפניו כל כלל ישראל עד כמלא עיניו כמו רבו מובהק, מהו מוגדר גדול הדור, האם בגאונותו בתורה, שיותר גאון בתורה מכל בני דורו, או שצריך 'הנהגת הדור' שמנהיג את דורו בשאלות והדרכות, כמו המושגים היום שהגדול הדור הוא מנהיג הדור, ולו יצויר שיהיה גאון הדור בתורה, אבל יושב הוא בפינה שלו ומסתתר, האם מוגדר בדין זה גדול הדור, כמו לו יצויר שהחזו"א היה ממשיך להיות נסתר כל חייו כמו שעשה בתחילה, השיב רבינו זצ"ל: יש להחמיר (דולה ומשקה ענינים שונים עמוד ש"ז).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי
הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

פרשת חוקת - הגאון רבי משה יצחק דייטש בעל 'זיו הים' (כ"א סיון תשנ"ו)

פרשת בלק - רבינו אלהן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' (י"א תמוז תש"א)

פרשת פנחס - רבינו ישראל איסרלין ה' פתחי תשובה' (ט"ו תמוז תרמ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רבינו הגר"ש קלוגר זצ"ל מבארדי בעל חכמת שלמה ועוד (לי סיון תרכ"ט)

התנצלות והבהרה

בשבוע שעבר פורסמה מעל גבי במה נכבדה זו דברים מרבינו בענין אמירת הפיוט "מדת הרחמים עלינו התגלגלי" והדברים גררו תגובות רבות של תלמידי חכמים, בפרט אלו שעוסקים בתורת הגר"א ותלמידיו, שהתפלאו על הנכתב בו, ולכן פנינו לבעל השמועה, הוא ניהו חתנו הגדול של רבינו - הגר"ש שטינמן והוא נאות להעמיד דברים על דיוקם, וכפי שיובא להלן.

בהזדמנות זו נתבקשנו למסור, כי אין לסמוך על שמועות ואמרות שונות המתפרסמות חדשים לבקרים מהגר"ש שליט"א, גם אם נכתבו על ידי מקורב, כי הרבה פעמים יש טעות קלה המשנה את כל הענין. והמבין יבין.

ולהלן הנוסח המתוקן והנכון: "הגר"ח מוואלזין הקפיד שלא לומר בתפילה בקשה אל המלאכים אלא רק להקב"ה, וכגון בסליחות שלא לומר הפיוט "מכניסי רחמים" שפונה למלאכים, וכן בזמירות ליל שב"ק בפיוט "שלום עליכם", לא לומר ברכוני לשלום, וכן בסליחות בפיוט מדת הרחמים עלינו התגלגלי ולפני קונן תחינתנו הפילי ובעד עמך רחמים שאלי, היה אומר הגר"ח מדת הרחמים עלינו תתגלגל, ולפני קונן תחינתי אפיל, ובעד עמי רחמים אשאל".

"וכן היה נוהג לומר מרן הגר"א ל שטינמן זצ"ל". "ובנו הגר"ש שטינמן שליט"א כשניגש לפני התיבה לאמירת הסליחות, אומר בלחש ג"כ כגירסת הגר"ח, ובקול אומר רק את הסיום של הפיוט "כי כל כל לבב דוי וכל ראש לחלי" שזה לא קשור לגירסאות".

"אבל רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל אמר לחתנו הגר"ש שטינמן, שהחזון איש אמר, שאפשר לומר כגירסא שלפנינו, ובאמת זה בקשה להקב"ה, ורק בדרך כבוד אומר כן, דכשפונה למלך אין זה כבוד שיבקש מהמלך עצמו אלא פונה בבקשה לשרים שעל ידו".

הישיבה הנוודת בוואלזין

לפרסם שם הרשע

פעם הראה הגר"ר יצחק זילברשטין לרבינו שבשו"ת האלף לך שלמה (סימן שמ"ז) הביא עובדה בגביר אחד בשם ר' איצק זינגר מפרעמיסלא, שבנה בית בחול המועד וכו' וכותב שם שעשה דבר רע מאוד. ושאל את רבינו למה פירסם את שמו של העבריין ולא חשש לאיסור לשון הרע, וענה לו שמסתבר שהתרו בו קודם ולא שמע בקולו, ולכן רצה להוקיע אותו שלא ילמדו ממנו אחרים (חשוקי למד יומא ט' ע"ב).

רבי יצחק זילברשטין עם הבהל"ח רבינו זי"ע

ברכה מצדיק

רבינו היה רגיל לומר כי היו אנשי מעשה שהתירו לחלל שבת כדי ליסוע לצדיק בשביל לברך שם של חולה מסוכן, וטענתם בפייהם כי זה כמו כל רפואה שמותר, והגר"ש קלוגר זצ"ל בספרו טוב טעם ודעת מהדו"ק סימן רל"ט, וחכמת שלמה אור"ח סימן ש"א סכ"ה התנגד לזה מאוד וכתב שהוא איסור מן התורה ממש.

תמונה נדירה - חתיכה מהסבון שהשתמשו בו בעת ה'טהרה' לגופו הטהור של רבינו זי"ע אחרי הסתלקותו (אדר תשפ"ב) והתפרסם מאוד לאחרונה כסגולה לאשה שלא נפקדה בזרש"ק (יש"כ לנכדו רבי ברוך מרדכי, וראה בספר רוני עקרה עמוד פ"ד)

ספריו של הגר"ש קלוגר

רבי שלמה קלוגר היה ידוע כמחבר פורה שזכה לכתוב עשרות ספרים שחלקם ספרי הלכה מוכרים מאוד, ואף רבינו בספריו מרבה לציין מספריו.

ולמשל, ספרו של הגר"ש זצ"ל "ספר החיים" על שולחן ערוך אורח חיים היה חביב אצל רבינו ולא אחת היה מציין ממנו מקורות והלכות שונות (ראה לדוגמא, שציין על פסקו של החזון איש המתיר לקחת גם בשבת תרופה שלוקחים אותה בקביעות, את ספר החיים סימן שכ"ח סל"ז, וכן על פסקו של החזו"א שהקדיש שאחרי קריאת התורה שייך לאבל ציין לספר הנ"ל, מובא במעשה איש ח"ב עמוד ק"ז, ועל הוראת החזון איש שאין צריך להתענות כאשר נפל צד אחד של ספר תורה ציין רבינו לשו"ת האלף לך שלמה אור"ח סימן שס"א).

חסר בישוב הדעת

דבר בעתו מה טוב, כי הנה בפרשת השבוע (קורח) נאמר: ויחר למשה מאד (ט"ז, ט"ו) וברש"י: "נצטער עד למאד".

ואמר הגר"ר אלי' מן לרבינו, כי הנה לכאורה קשה מדוע לא פירש כפשוטו מלשון "כעס" ומבאר רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו "אמרי שפר", כי בגמרא אמרו (עירובין ס"ה, א'): "רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי", וכיון שמושה היה בכעס כיצד התפלל מיד להקב"ה "אל תפן אל מנחתם", לכן הוצרך רש"י לפרש שהפירוש כאן "ויחר" אינו כעס, עכ"ד. ומאי טעמא הכועס לא יתפלל? והגיב לו רבינו: חסר בישוב הדעת.

שאלה: אם כן אין ראייה שגם אצל משה היה כך?
תשובה: "ויחר" פירושו סאיז האטהעם פארדרסען (פי', שזה מאוד איכזב אותו).

רבינו דבוק בקונו בעת התפילה